

KOLB ÖĞRENME STİLİ ENVANTERİ

Dr. Petek AŞKAR *

Dr. Buket AKKOYUNLU **

İnsanın öğrenme yeteneğine sahip olması onu diğer canlılardan ayıran ve toplumsal bir varlık yapan en önemli özelliklerden biridir. İnsan yaşaması için gerekli olan davranışları doğuştan sahip olduğu özellikler ve çevre etkisiyle öğrenir. Değişik biçimlerde tanımlanmasına karşın, psikologların çoğu öğrenmenin, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucu oluştuğu ve bireyin davranışlarında uzun süreli değişiklik meydana getirdiği görüşünde birleşmektedirler (Fidan ve Erden, 1991).

İnsan davranışlarının biçimlendirilmesinde ve değişmesinde bireyin içinde büyüüp yaşadığı toplumun gelenek ve görenekleri, kültürü de önemli bir rol oynar. İnsan'ın içinde yaşadığı toplum belirli türden davranışları istenen, uygun, beğenilen davranışlar olarak pekiştirir. Bazı davranışları ise yerer, benimsemez ve zamanla söndürür. Bireyler ailede, okulda ve iş yerlerindeki deneyimleri ile sosyalleşir. Öğrenmenin biçimlenmesinde önemli etkilerden biri de işte bu birey-toplum etkileşiminin niteliğidir.

İnsan'ın öğrenme becerisi onun yaşayış tarzının sürekli değişmesine olanak verir. Uygur toplumlar eğitim sistemlerini önemli bir sorun olarak algılar ve sürekli daha iyi öğretim yöntemleri geliştirmeye çalışırlar (Cüceloğlu, 1991).

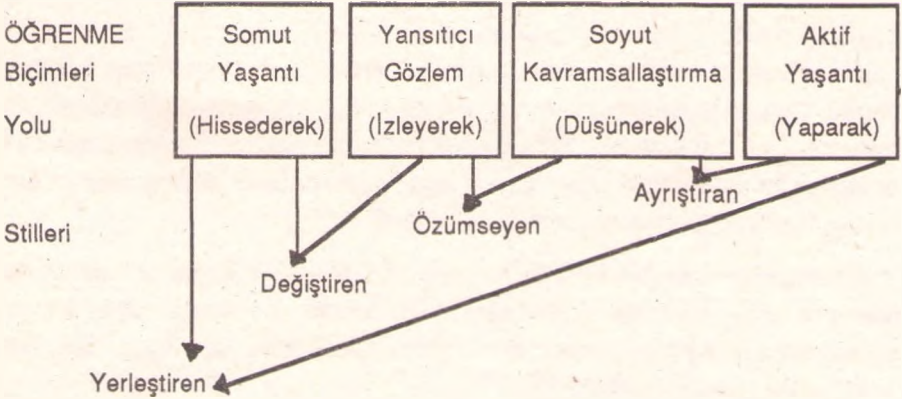
Psikologlar psikoloji biliminin başından beri öğrenme konusuna ilgi göstermiş, öğrenme ve bireye en uygun öğrenme stilini belirlemek amacıyla çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmada öğrenme ile ilgili kuramlara değinilmeden, bireye en uygun öğrenme stilini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalardan David Kolb'un **Öğrenme Stili Envanteri (ÖSE)** "Learning Style Inventory" tanıtılacak ve bir grup yetişkin üzerinde yapılan istatistiksel çalışmalar ile ilgili bilgi verilecektir.

Çeşitli çalışmalar, bireylerin farklı stillerde öğrenmekte olduğunu ortaya koymuştur. Kolb'un öğrenme modelinde bireylerin öğrenme stilleri bir döngü şeklindedir ve Öğrenme Stili Envanteri ile bireylerin bu döngünün neresinde yer aldığı belirlenir. Bu döngü içerisinde 4 öğrenme biçimi bulunmaktadır. Bunlar **Somut Yaşantı (SY)** (Concrete Experience), **Yansıtıcı Gözlem**

* Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

** Hacettepe Üniversitesi

(YG) (Reflective Observation), **Soyut Kavramsallaştırma (SK)** (Abstract Conceptualization), ve **Aktif Yaşantı (AY)** (Active Experience)'dir. Her bir öğrenme biçimini simgeleyen öğrenme yolları birbirinden farklıdır. Bunlar sırasıyla, Somut Yaşantı için "**Hissederek**", Yansıtıcı Gözlem için "**İzleyerek**" Soyut Kavramsallaştırma için "**Düşünerek**", Aktif Yaşantı için "**Yaparak**" öğrenmedir. Ancak, bireyin öğrenme stilini belirleyen tek bir biçim bulunmamaktadır. Her bir bireyin öğrenme stili bu 4 temel biçim'in bileşenidir. Bu nedenle, bir öğrenme durumu içerisinde çeşitli durumlar biraraya getirilerek yerleştirilmiştir. Bireylerin puanlarının toplamı ile bireyin en uygun hangi öğrenme stiline girdiği belirlenir. Bu öğrenme stilleri "**Yerleştiren**" (Accomodator), "**Özümseyen**" (Assimilator), "**Değiştiren**" (Diverger), "**Ayrıştıran**" (Converger)'dir. Kolb'un öğrenme modeli Şekil 1'de özetlenmiştir.

Şekil 1. Kolb'un Öğrenme Modeli

Öğrenme stil envanteri çeşitli düşünme ve yaratıcılık kuramlarına dayalıdır. Bu onun terminolojisine de yansımıştır. **Özümseme** ve **Yerleştirme** J.Piaget'nin kavramların dış dünyaya uydurulması süreci (yerleştirme) ile dışsal gözlemlerin var olan kavramlara uydurulması (özümseme) arasındaki denge olarak tanımlanan zeka kavramında yer almaktadır. **Ayrıştırma** ve **değiştirme** ise Guilford'un zeka yapısı modelinden yer alan iki temel yaratıcılık sürecinde yer almaktadır.

Bireyin kendisine en uygun öğrenme stilini bilmesi öğrenme gücünü artırmasına da yardım eder. Aşağıda, her bir öğrenme stili kısaca özetlenmiştir.

Ayrıştırıcı : Soyut Kavramsallaştırma ve Aktif Yaşantı öğrenme biçimlerini kapsar. Problem çözme, karar verme ve fikirlerin mantıksal analizi ve sistematik planlama belli başlı özellikleridir. Bu öğrenme biçiminde yer alan bireyler problem çözme konusunda başarılıdırlar. Birey problem çözerken sistemli olarak planlama yapar. Yaparak öğrenme önemlidir.

Değiştiren : Somut Yaşantı ve Yansıtıcı Gözlem öğrenme biçimlerini kapsar. En önemli özelliği düşünme yeteneği, değer ve anlamların farkında olmasıdır. Değiştiren somut durumları birçok açıdan gözden geçirir ve ilişkileri anlamlı bir şekilde organize eder. Öğrenme durumunda sabırlı, nesnel, dikkatli yargılarda bulunan fakat bir eylemde bulunmayandır. Düşünceleri biçimlendirirken kendi düşünce ve duygularını göz önüne alır.

Özümseyen : Soyut Kavramsallaştırma ve Yansıtıcı Gözlem öğrenme biçimini kapsar. Kavramsal modelleri yaratma en belirgin özelliğidir. Birşeyler öğrenirken soyut kavramlar ve fikirler üzerinde odaklaşır.

Yerleştiren : Somut Yaşantı ve Aktif Yaşantı öğrenme biçimi içerisinde yer almaktadır. Planlama yapma, kararları yürütme ve yeni deneyimler içinde yer alma belli başlı özellikleridir. Öğrenme durumunda bireyler açık fikirli ve değişimlere karşı kolaylıkla uyum sağlarlar (Kolb, 1984). Yaparak ve hissedererek öğrenme söz konusudur.

Öğrenenler Somut Yaşantı (SY), Yansıtıcı Gözlem (YG), Soyut Kavramsallaştırma (SK) ve Aktif Yaşantı (AY) alanlarından etkilenecektir. Yani, öğrenenler kendilerini açık olarak hiçbir ön yargıya sahip olmaksızın yeni deneyimler içerisinde bulabilirler (SY), bu deneyimleri birçok açıdan ele alabilirler (YG), gözlemlerini kuramlar içinde bütünleştirmek için kavramlar yaratabilir (SK) ve bu kavramları karar vermek ve problem çözmek için kullanabilirler (AY):

Öğrenme Stili Envanterleri

Kolb'un Öğrenme Stili Envanteri (1985) de hangi öğrenme stili'nin birey için daha uygun olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun belirlenmesi bireylerin meslek seçimine, problemlere yaklaşımına ve amaçlarını nasıl belirleyeceklerine yardım eder. Bunun yanı sıra, bir öğrenen olarak bireyin zayıf ve güçlü yanlarını da anlamasına yardım eden bir ölçektir. Kolb yaşantısal öğrenme kuramına dayalı 4 öğrenme stili tanımlamıştır. ÖSE, bireylerden kendi öğrenme stillerini en iyi tanımlayan 4 öğrenme stilini sıralamalarını isteyen 4'er seçenekli 12 maddeden oluşmaktadır. Envanterdeki maddelerden bazıları aşağıda örnek olarak verilmiştir. Örnek;

Örnek 1:

- Öğrenirken — duygularımı gözönüne almaktan
— izlemekten ve dinlemekten
— fikirler üzerinde düşünmekten
— birşeyler yapmaktan

hoşlanırım.

Örnek 2:

- En iyi — kişisel ilişkilerden
— gözlemlerden
— akılcı kuramlardan
— uygulama ve denemelerde

öğrenirim.

Örnek 3:

- Öğrenirken — kabul eden
— çekingen
— akılcı
— sorumlu

birisiyim.

Puanlama:

Her bir seçenek 4 öğrenme biçimini temsil etmektedir. Bunlar;

Seçenek 1 : Somut Yaşantı (SY)

Seçenek 2 : Yansıtıcı Gözlem (YG)

Seçenek 3 : Soyut Kavramsallaştırma (SK)

Seçenek 4 : Aktif Yaşantı (AY)

Cevaplayanların her bir seçeneğe verdiği puanlar sonucu 12 ile 48 arasında bir puan elde edilir. Daha sonraki adım birleştirilmiş puanların elde edilmesidir. Bu ise,

ÖSE 1985 İçin Normlar

Bu ölçek için normlar (Şekil 2) belirlenirken elde edilen yüzdelik puanları 18 ile 60 yaş arasındaki 1446 yetişkinden elde edilmiştir. 638 erkek, 801 kadından oluşan örnekleme çeşitli meslek grupları bulunmaktadır. Örneklemin ortalama eğitim düzeyi iki yıllık yüksek okuldur.

Bunlardan elde edilen ortalama ve standart kayma puanları Tablo 1'de gösterilmiştir.

TABLO 1

ÖSE 1985'in Ortalama ve Standart Kaymaları (n = 1446)

Öğrenme Biçimleri	Ortalama	Standart Kayma
SY	26.00	6.8
YG	29.94	6.5
SK	30.28	6.7
AY	35.37	6.9
SK - SY	4.28	11.4
AY - YG	5.42	11.0

ÖSE 1985'in Güvenirliği

4 temel öğrenme stilinden elde edilen puanlar ile, birleştirilmiş puanların Cronbach-alpha (n = 268) ile güvenilirliği hesaplanmış ve güvenilirlik katsayısı tatmin edici bulunmuştur.

Cronbach - alpha

Somut Yaşantı (SY)	.82
Yansıtıcı Gözlem (YG)	.73
Soyut Kavramsallaştırma (SK)	.83
Aktif Yaşantı (AY)	.78
Soyut - Somut (SK - SY)	.88
Aktif - Yansıtıcı (AY - YG)	.81

p < .001

ÖSE Puanları Arasındaki İlişkiler

Orjinal Form'un Pearson Korelasyon katsayıları ise aşağıdaki şekildedir.

	SY	YG	SK	AY	SK-SY	AY-YK
SY	1.0					
YG	-.32	1.0				
SK	-.42	-.15	1.0			
AY	-.22	-.33	-.30	1.0		
SK - SY	-.85	.10	-.84	-.05	1.0	
AY - YG	.05	-.80	-.10	.83	-.09	1.0

Yaşantısal öğrenme kuramına göre bu puanların yorumu SK ile SY ve AY-YG arasında güçlü bir negatif ilişki varken, SK - SY ile AY - YG arasında bir ilişkinin olmadığı şeklindedir (Kolb, 1985).

Envanterden elde edilen puanlara göre bireye en uygun olan öğrenme stili belirlenmekte ve bireyin öğrenme stilini geliştirmek için neler yapabileceği önerilmektedir. Örneğin "Yerleştiren" için burada yer alan bireylerin öğrenmelerini geliştirebilmeleri için insanlarla daha fazla ilişkiye girmeleri, yeni olanaklar araştırmaları ve kendileri için belli amaçlar seçmeleri gerektiği vurgulanırken "Değiştiren" içerisinde yer alanlar için değerlere ve diğer insanların duygularına daha fazla duyarlı olmaları, yeni fikirlere karşı açık olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. "Ayrıştıran" içerisinde yer alan bireylerin öğrenme yeteneklerini düşünmede yeni yollar yaratarak, karar vermede daha pratik çözümler geliştirmeleri gerektiği belirtilmiştir (Kolb; Baker ve Dixon, 1985).

Bu envantere göre bireylerin alanlarına (sosyal bilimler, fen bilimler gibi) göre de farklılık göstermektedir (Kolb, 1985).

Şekil 3 de herbir öğrenme stilinin içerisinde yer alabilecek alanlar gösterilmiştir.

Şekil 3'den de görülebileceği gibi Yönetim, Kamu Yönetimi, Bankacılık gibi meslekler "Yerleştiren" öğrenme stili içerisinde yer alırken, Sanat/Tiyatro, Gazetecilik, Sosyal Çalışma gibi meslekler "Değiştiren" öğrenme stili içerisinde yer almaktadır. Buna karşılık; Ekonomi, Fizik ve Tıp gibi meslekler "Ayrıştıran", Eğitim, Kütüphanacılık, Biyoloji gibi meslekler "Özümseyen" öğrenme stilleri içerisinde yer almaktadırlar.

Soyut Yaşantı
(Missederek)

YERLEŞTİREN	DEĞİŞTİREN
. Yönetim	. Edebiyat
. Kamu Yönetimi	. Sanat/Tiyatro
. Eğitim Yönetimi	. Gazetecilik
. Bankacılık	. Psikoloji
. Pazarlamacılık	. Sosyal Çalışma
Aktif Yaşantı	Yansıtıcı Gözlem
(Yadarak)	(İzleyerek)
AYRIŞTIRAN	ÖZÜMSEYEN
. Ekonomi	. Eğitim
. Mühendislik	. Sosyoloji
. Fizik	. Kütüphanecilik
. Bilgisayar Bil.	. Hukuk
. Tıp	. Matematik
	. Öğretmenlik
	. Biyoloji
Soyut Kavramsallaştırma (Düşünerek)	

Şekil 3. 4 Öğrenme Stili İçerisinde Yer Alan Meslekler

Türkçe ÖSE ile İlgili Bulgular

Yöntem

Öğrenme stili envanteri Türkçe'ye çevrilerek güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Hacettepe Üniversitesi - Eğitim Fakültesi Öğretmenlik Sertifikası kurslarına katılan çeşitli alanlardan mezun 22 - 49 yaşları arasında 62 kadın, 41 erkek toplam 103 yetişkine uygulanmıştır. Bireylerin alanlarına göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

TABLO 2
Alanlara Göre Dağılımı

	Fen Bilimleri	Sosyal Bilimler	Mühendislik	Toplam
N	39	52	12	100
%	37	51	12	100

Toplam 103 öğrencinin % 37'si Fen Bilimlerinden (Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji), % 52'si Sosyal Bilimlerden (Edebiyat, Tarih, Coğrafya, Kütüphanecilik, Sosyoloji, Psikoloji), % 12'si de Mühendislikten (Fizik, Kimya, Orman, Jeoloji)'dir.

4 temel öğrenme biçimi (SK, YG, SY, AY) puanları ile birleştirilmiş [(SK - SY) ve (AY - YG)] puanların güvenilirliği Cronbach-alpha ($n = 103$) hesaplanmıştır. Güvenirlik Katsayıları Tablo 3'de gösterilmiştir.

TABLO 3

Öğrenme Biçimlerinden Elde Edilen Puanların Güvenirlik Katsayıları

Öğrenme Biçimleri	Güvenirlik Katsayıları
Somut Yaşantı	.58
Yansıtıcı Gözlem	.70
Soyut Kavramsallaştırma	.71
Aktif Yaşantı	.65
Soyut - Somut	.77
Aktif - Yansıtıcı	.76

Elde edilen güvenirlik katsayıları tatmin edici bulunmuştur. Ancak, örnekleme "Yerleştiren" içerisinde yer alan yüzde'nin düşük olması bu boyutta (Somut Yaşantı ve Aktif Yaşantı) elde edilen puanların güvenilirliğini düşürmüş olabilir. (Bkz. Şekil 4)

Örneklemden elde edilen öğrenme stilleri puanlarının ortalama ve standart kayma puanları Tablo 4'de gösterilmiştir.

TABLO 4

Öğrenme Stilleri Puanlarının Ortalama ve Standart Kaymaları

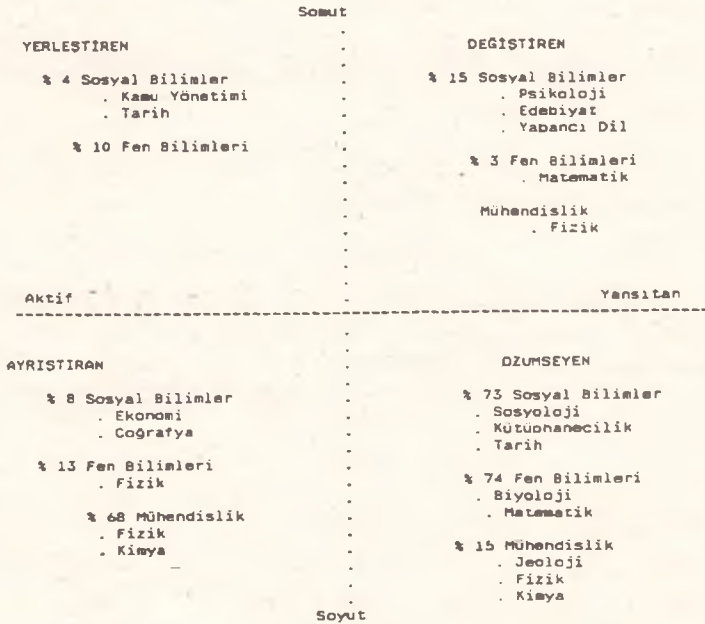
Öğrenme Stilleri	Ortalama	Standart Kayma
SY	23.56	4.59
YG	30.08	5.09
SK	35.95	5.45
AY	29.83	5.87
SK - SY	11.39	4.28
AY - YG	-1.83	6.00

Türkçe'ye çevrilerek 103 yetişkine uygulanan ÖSE'nin Pearson Korelasyon katsayıları aşağıdaki gibi bulunmuştur.

	SY	YG	SK	AY	SK-SY	AY-YG
SY	1.0					
YG	.06	1.0				
SK	.20	-.26	1.0			
AY	.19	-.16	.02	1.0		
SK - SY	-.12	-.14	.08	-.17	1.0	
AY - YG	.12	-.26	-.04	.80	-.09	1.0

Örneklemin % 7'si Yerleştiren, % 17'si Ayrıştıran, % 11'i Değiştiren, % 65'i Özümseyen Öğrenme stilinde yer almaktadır. Sosyal bilimcilerin % 73'u, Fen Bilimcilerin % 74'u Özümseyen, Mühendislerin ise % 83'ü Ayrıştıran öğrenme stillinde yer almaktadır.

Örneklemin öğrenme stilleri ile Meslek alanları arasındaki ilişki Şekil 4'de gösterilmiştir.

Şekil 4. Örneklemin Öğrenme Stilleri ile Meslek Arasındaki İlişki

Şekil 4'ü incelediğimizde, norm çalışmasının yapıldığı öğrenme stili içerisinde yer alan meslekler ile, Türkiye'de yapılan çalışmada yer alan mesleklerin birbirlerine benzerlik gösterdiği görülmektedir. (Bkz. Şekil 3 ve 4) Örneğin, Özümseyen öğrenme stili içerisinde Eğitim, Sosyoloji ve Kütüphanecilik yer alırken, Ekonomi, Mühendislik Ayrıştırıcı içerisinde yer almaktadır.

SONUÇ

Öğrenme stilleri hakkında bilgi edinmek oldukça yeni bir alandır. Öğrenme stili her birey için kendine özgüdür. Kolb tarafından geliştirilen Öğrenme Stili Envanteri (ÖSE) bir kişinin hangi öğrenme stilinde (Yerleştirilen, Değiştiren, Ayrıştırıcı, Özümseyen) olduğunu belirtmektedir. Türkçe'ye çevirme çalışmaları da göstermiştir ki, bu ölçek Türkiye'de de kullanılabilir niteliktedir. Ancak, bütün meslek alanlarını içeren daha büyük bir grup üzerinde uygulama yapılarak normlarının çıkarılması uygun olacaktır. Bu çalışma yazarlar tarafından yürütülmektedir ve çalışma bittiğinde ayrıca duyurulacaktır.

KAYNAKLAR

- Cüceloğlu, D., **İnsan ve Davranışı: Psikoloji'nin Temel Kavramları**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1991.
- Fidan, N. ve Erden, M. **Eğitime Giriş**. Ankara: Feryal Matbaacılık, 1991.
- Kolb, D., **Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development**. Englewood Cliffs, NJ. Prentice Hall, 1984.
- . **Learning Style Inventory: Self Scoring Inventory and Interpretation Booklet**. Boston: McBer and Company, 1985.
- Kolb, D., Baker, R. ve Dixon, N. **Personal Learning Guide. Self-Study Booklet**. Boston: McBer and Company, 1985.